

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Biblioteket

Open Access vid SLU 2012-2014

Open Access at SLU 2012-2014

Olof Frank, Jenny Casey Eriksson, Tomas Lundén

Open Access vid SLU 2012-2014

Open Access at SLU 2012-2014

Olof Frank, Jenny Casey Eriksson, Tomas Lundén

olof.frank@slu.se

Utgivningsort: Uppsala

Utgivningsår 2016

Serietitel: SLU-bibliotekets rapportserie

Delnummer i serien: 5

Elektronisk publicering: <http://epsilon.slu.se>

Bibliografisk referens:

Frank, O. Casey Eriksson, J. Lundén T. (2016). *Open Access vid SLU 2012-2014*.

Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. (SLU-bibliotekets rapportserie, 5).

Nyckelord: open access, öppen tillgång, vetenskaplig kommunikation

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Biblioteket

Sammanfattning / Summary

Open access (OA) är ett sätt att göra forskningsresultat fritt tillgängliga över internet och har på relativt kort tid blivit en global företeelse som har förändrat hur forskare publicerar sina resultat. Syftet med detta arbete har varit att undersöka metoder för att kunna mäta Sveriges lantbruksuniversitets (SLU) OA-publicering, liksom att ta fram siffror över hur stor andel av SLU:s vetenskapliga artiklar som publiceras OA. Utöver detta syfte, så har vi även undersökt hur OA-andelen fördelar sig mellan olika typer av OA (s.k. guld, grön och hybrid), vilka tidskrifter SLU:s forskare mest frekvent publicerar i, samt hur andelen OA ser ut på SLU:s institutioner.

Mätningen har begränsats till refereegranskade tidskriftsartiklar publicerade under åren 2012-2014. Publikationsdata hämtades ur publikationsdatabasen SLUpub. För artiklar som har publicerats i OA-tidskrifter (guld OA) har SLUpub-datan samkörts med data från Directory of Open Access Journals (DOAJ). För parallellpublicerade artiklar (grön OA) har vi räknat antal artiklar i Epsilon, SLU:s öppna arkiv. För OA-artiklar publicerade i prenumerationstidskrifter (hybrid OA) genomfördes en stickprovskontroll utifrån ett randomiserat urval av hela underlaget.

Resultat: andelen artiklar för hela SLU under perioden 2012-2014 var 4543. Av dessa var 790 tillgängliga guld OA vilket innebär 17,3 procent av den totala publiceringen. Trenden är uppåtgående då OA-andelen för 2012 var 16,3 procent och för 2014 19,2 procent. Andelen gröna OA-artiklar som återfanns i Epsilon och som inte kunde avskrivas som guld OA uppgick till 175 st. Dessa publikationer utgör 3,8 procent av det totala antalet publicerade artiklar under perioden. Stickprovet av det randomiserade urvalet visade på en andel hybrid OA på 16,5 procent av den totala artikelpubliceringen, vilket endast ska ses som en indikation.

I rapporten redovisas även de tidskrifter som SLU-forskare publicerat mest i under perioden 2012-2014, där PLoS ONE med god marginal innehar förstaplatsen. Andelen OA på institutionsnivå redovisar endast resultat för guld OA, inte grön eller hybrid OA pga. att strukturerad data för dessa är resurskrävande att få fram. I slutsatserna diskuteras att SLU publicerar en relativt låg andel grön OA och att det även finns tämligen stora skillnader mellan institutionernas OA-publicering. Rapporten ger rekommendationer för SLU-bibliotekets vidare arbete, såsom att ta fram en förnyad strategi för utformning av stöd till grön OA och till institutioner som idag generellt publicerar OA i liten utsträckning.

Nyckelord: open access

Open access (OA) is a way of making research results freely available online. In a relatively short time it has become a global phenomenon which has changed the publishing patterns of scholars. The purpose of the project, of which this report is a result, has been to decide on methods to survey the OA publishing at the Swedish University of Agricultural Sciences (SLU), and then to compile figures on how many of the scholarly journal articles written at SLU are OA. Furthermore, we wanted to know the percentage of different types of OA (i.e. green, gold and hybrid) in the SLU article publishing, as well as which journals the SLU scholars most frequently publish in and the proportion of OA publishing at the SLU departments.

The survey was limited to peer reviewed journal articles published in the years 2012-2014. Publication data was obtained from the publication database SLUpub. For articles published in OA journals (gold OA) the SLUpub data was matched against data from Directory of Open Access Journals (DOAJ). For self-archived articles (green OA) the number of articles deposited in the SLU open archive Epsilon were counted. For OA articles published in subscription journals (hybrid OA) a random sample from the total number of articles was counted.

The results: The number of articles from SLU during the years 2012-2014 was 4543. Of these, 790 articles were available in OA journals, which means that, for the period 2012-2014, 17,3 percent of the total was gold OA. This is an upward trend: the OA percentage from 2012 was 16,3 percent while the 2014 percentage was 19,2 percent. The number of green OA articles in Epsilon that could not be classified as gold OA numbered 175. These publications make up 3,8 percent of the total number of published articles 2012-2014. The random sample from the 4543 SLU articles showed a hybrid percentage of 16,5 percent of the total, but can only be seen as an indication. This report also lists the journals in which SLU scholars most chose to publish during the years 2012-2014. PLoS ONE is well ahead at the top of the list. The percentage of OA on a departmental level only includes gold OA, since obtaining reliable data for green and hybrid OA would demand considerable resources.

The report concludes with a discussion in particular of the relatively low percentage of green OA published at SLU and of the considerable differences that are evident in the OA publishing at different departments. Recommendations are made on how the SLU Library could proceed, e.g. by developing a new strategy to support green OA at SLU and to support departments with a low percentage of OA publishing in general.

Keywords: open access

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Urval & genomförande	6
2	Resultat	8
2.1	Total andel OA på universitetsnivå	8
2.2	Tidskrifter och förlag	10
2.3	Andel guld OA på institutionsnivå	10
3	Slutsatser och rekommendationer	12
4	Bilagor	15
	Referenslista	19

1 Inledning

Open access (OA) är ett sätt att göra forskningsresultat fritt tillgängliga över internet och har på relativt kort tid blivit en global företeelse som har förändrat hur forskare publicerar sina resultat. Sedan 2008 finns ett rektorsbeslut vid SLU där forskare knutna till universitetet uppmanas att göra sina resultat fritt tillgängliga då detta genererar mer synlighet för SLUs forskning och bidrar till ett mer hållbart system för distributionen av vetenskapliga resultat.¹ Biblioteket har en specifik grupp som arbetar med att stödja och öka andelen OA-publicering vid universitet. Denna rapport beskriver arbetet med att bevaka och mäta hur utbredd OA-publiceringen är vid SLU.

Forskning kan publiceras OA på flera olika sätt. Det är en konsekvens av de olika affärsmodeller som associeras med OA. De olika typerna av OA ställer även olika krav på undersökningsmetoderna i detta arbete. Guld OA avser vetenskapliga artiklar publicerade i fritt tillgängliga tidskrifter. Dessa tidskrifter fungerar på många sätt som de traditionella tidskrifterna men skiljer sig genom att de inte säljer prenumerationer utan publicerar artiklar fritt åtkomliga för alla över internet. I denna modell finansieras artikelpubliceringen ofta genom en avgift (detta betyder dock inte att alla som kan betala får publicera sig, vanliga urvalskriterier som ser till vetenskaplig kvalitet och korrekthet är fortfarande överordnade). Guld OA skiljer sig från det som betecknas grön OA. Den gröna varianten går ut på att deponera eller parallellpublicera accepterade manuskript av artiklar i öppna OA-arkiv, exempelvis Epsilon. Detta medför ingen kostnad för författaren men kan leda till att det blir en fördröjning mellan tiden då artikeln görs tillgänglig i tidskriften och tidpunkten då den blir fritt tillgänglig via arkivet. Den tredje typen av OA är hybrid open access. Hybridtidskrifter är i själva verket vanliga prenumerationstidskrifter som erbjuder författare möjligheten att göra individuella artiklar i tidskriftsnumret fritt tillgängliga i utbyte mot en kostnad. Detta innebär att endast en bråkdel av materialet som publiceras i tidskriften i själva verket är OA.

Syftet med detta arbete har varit att undersöka metoder för att kunna mäta SLUs OA-publicering. Det som till en början var tänkt att vara en ren översikt övergick dock så

¹ Den senaste uppdateringen av beslutet publicerades 2014 och finns tillgänglig via bibliotekets OA-sidor: <http://www.slu.se/site/bibliotek/listpage/open-access/parallellpublicering/>.

småningom till något som närmast kan kallas för ett pilotprojekt där vi har mätt hur stor andel av SLUs publicering som är tillgänglig OA. Mätningarna har gjorts på universitets- såväl som institutionsnivå och kan på så vis komma till nytta för flera aktörer inom SLU. Vår förhoppning är att dessa siffror kan stödja och sporra OA-publiceringen på SLU men även underlätta bibliotekets OA-arbete. Genom att ha en mer konkret uppfattning om OA-publiceringens storlek kan strategier och beslut som stödjer det fortsatta arbetet utarbetas. Samtidigt kan resultaten av detta arbete fungera som ett betyg på hur väl våra system och arbetsprocesser fungerar. Arbetet har utgått utifrån ett par konkreta frågeställningar:

- Hur stor andel av universitetets totala publicering är tillgänglig OA?
- Hur är andelen OA fördelad mellan olika typer OA (guld, grön, hybrid)?
- Vilka tidskrifter publicerar sig SLUs forskare sig i och vilka förlag är populärast?
- Hur är andelen OA fördelad mellan institutionerna – vilka publicerar i stor utsträckning OA och vilka gör det inte?

1.1 Urval & genomförande

Mätningen har begränsats till refereegranskade tidskriftsartiklar publicerade under åren 2012-2014. Detta beror till viss del på att tidskriftsartiklar är den publikationstyp där OA har störst genomslag men även på tillgång till tillförlitlig data. De data vi har använt oss av kommer från SLUs publikationsdatabas, SLUpub, SLUs fulltextarkiv Epsilon och från Directory of Open Access Journals (DOAJ)². En mindre jämförelse av andra potentiella datakällor gjordes initialt. Denna innefattade SLUpub, Web of Science (WOS) samt Swepub för analys och bibliometri.³ Av jämförelsen framgick att SLUpub täckte in störst antal artiklar då WOS endast tillhandahåller information om ett begränsat antal tidskrifter. Swepub för analys och bibliometri var vid undersökningstillfället i betastadie och gav endast information om ett väldigt litet antal artiklar.

För att kunna särskilja vilka artiklar som har publicerats i OA-tidskrifter (guld OA) har SLUpubdatan samkörts med data från DOAJ (datauttag från DOAJ gjordes i augusti 2015). All data lades in i en databas och sedan har vi genom SQL-frågor kunnat utvinna en lista av poster från SLUpubdatan som matchar DOAJ med ISSN, EISSN eller titel. Detta, i kombination med att SLUpubdatan innehåller affilieringsuppgifter, har möjliggjort en mätning av guld OA på institutions- och universitetsnivå. Att få tillförlitliga uppgifter vad gäller grön och hybrid OA har varit svårt på grund av att vi saknar tillgång till viss metadata. För grön OA har vi räknat antal artiklar i Epsilon. Ett antal av dessa kan dock redan ha publicerats i guld OA- eller hybridtidskrifter och datan blir då överlappande. Med hjälp av DOAJs metadata har vi endast kunnat räkna bort de artiklar i Epsilon som är guld OA. På grund av detta bör andelen grön OA endast ses som en indikation – siffran är sannolikt något

² DOAJ är en tjänst som indexerar och katalogiserar OA-tidskrifter och OA-artiklar. Cirka 9200 tidskrifter är indexerade av denna tjänst (160929). Endast tidskrifter som uteslutande publicerar alla sina artiklar öppet (så kallad gold open access) inkluderas.

³ För mer information om Swepub för analys och bibliometri se: <http://bibliometri.swepub.kb.se/>

mindre då artiklar som även är hybrid OA finns med i underlaget. Vi har också begränsat oss till att endast mäta grön OA i Epsilon. Det kan finnas artiklar knutna till SLU-författare som är publicerade i andra öppna arkiv. Att mäta andelen hybridpublicering är svårt av samma anledning. Vi saknar metadata på artikelnivå som indikerar om en artikel är hybrid OA eller inte. För att komma runt detta har vi genomfört en stickprovskontroll utifrån ett randomiserat urval av hela underlaget. Därför bör även resultatet som rör hybrid OA endast ses som en indikation. Av ovanstående anledningar har det inte varit relevant att genomföra mätningar för hybrid och grön OA på institutionsnivå.

2 Resultat

2.1 Total andel OA på universitetsnivå

Andelen artiklar som har studerats för perioden 2012-2014 var 4543. Av dessa var 790 tillgängliga guld OA vilket innebär att andelen uppgick till 17,3 procent av den totala publiceringen för hela perioden. Trenden är uppåtgående då andelen för 2012 var 16,3 procent medan 2014 års andel uppgick till 19,2 procent.

Tabell 1. *Andel guld OA under åren 2012-2014.*

År	Totalt antal artiklar	Varav guld OA	Andel i procent
2014	1437	277	19,2%
2013	1548	259	16,7%
2012	1558	254	16,3%
Totalt	4543	790	17,3%

Dessa resultat står sig väl mot de siffror för guld OA som uppmätts på nationell nivå. I en undersökning från 2014 uppmättes ett nationellt genomsnitt för guld OA under 2011 till 10,4 procent (Fathli, Lundén, & Sjögårde, 2014, p. 18). Den stora skillnaden mellan resultaten är dock beroende av en rad faktorer, bl.a. publiceringsmönster inom olika ämnesområden samt uppmätt tidsperiod. Dessa resultat är därför inte helt jämförbara men ger i alla fall en uppfattning om hur SLU står sig på det nationella planet.

Grön OA har varit svårare att mäta på grund av att vi inte har kunnat urskilja de parallellpublicerade artiklar som i själva verket publicerats hybrid OA. Andelen artiklar som återfanns i Epsilon och som inte kunde avskrivas som guld OA uppgick till 175 st. Dessa publikationer utgör 3,8 procent av det totala antalet publicerade artiklar under perioden. Även för grön OA är trenden uppåtgående men om detta kan tillskrivas ett ökat antal parallellpublicerade artiklar som ursprungligen publicerats i rena prenumerationsbaserade tidskrifter är omöjligt att säga.

Tabell 2. *Andel parallellpublicerade artiklar (ej guld OA) under åren 2012-2014.*

År	Totalt antal artiklar	Varav parallellpublicerade	Andel i procent
2014	1437	69	4,80 %
2013	1548	52	3,36 %
2012	1558	53	3,40 %
Totalt	4543	175	3,85 %

I jämförelse med de nationella mätningarna för 2011 står sig SLU här sämre. Under 2011 var det nationella genomsnittet för grön OA 9,6 procent (Fathli et al., 2014). Då de siffror vi

har uppmätt för SLUs gröna OA-publicering sannolikt är lägre på grund av ett överlapp av hybridpublicering är det tydligt att SLU har halkat efter vad gäller grön OA. Spannet mellan de lärosäten med en hög andel grön OA och de med en låg är dock stort. Vissa lärosäten publicerade uppemot 30% grön OA medan andra hade betydligt lägre siffror omkring 0-6%. (Fathli et al., 2014, p. 35) Grön OA är dock ett område där biblioteket direkt kan utöva påverkan. Till skillnad från guld OA är grön OA inte beroende av att författarna betalar några avgifter. Det enda de måste göra är att ladda upp korrekt version av sin artikel i Epsilon. Detta kan göras snabbt och enkelt i samband med att forskaren registrerar sin artikel i SLUpub. Varför fler inte gör det är något biblioteket länge frågat sig. Anekdotiska bevis tyder på att det dels handlar om tidsbrist, dels om en uppfattning att det är krångligt både med upphovsrätt och att använda systemen.

För att mäta hybrid OA gjordes ett stickprov av den totala andelen publicerade artiklar. Av de 4543 artiklarna skapades ett randomiserat urval på 1000 artiklar som vi sedan manuellt gått igenom. Ett antal kunde direkt avskrivas som guld OA. Resten var vi tvungna att försöka få tillgång till utanför SLUs nät. De som inte kunde tillgås klassificerades som icke-OA. De artiklar som återstod och som kunde tillgås utan prenumerationer antogs vara hybrid så vida det inte rörde sig om uppenbara fall av så kallad försenad OA, dvs. när förlaget eller tidskriften själva gör sina artiklar fritt tillgängliga efter en viss tidsperiod. Artiklarna skulle också vara åtkomliga via tidskriftens webbsida. I stickprovet uppgick andelen hybrid OA till 16,5 procent. Inom samma stickprov uppmättes guld OA till 15,4 procent. Dessa siffror är bara uppskattningar och kan i själva verket vara annorlunda, vilket är tydligt vad gäller guld OA. Det är dock uppenbart att hybridpubliceringen utgör en stor andel av SLUs totala OA-publicering. I den nationella utvärderingen finns inga siffror som enbart rör hybridpublicering och därför har vi inga bra svenska siffror att jämföra SLUs resultat med. I Norge har dock Tromsø universitet uppskattat sin hybridpublicering till ca 9 procent (Frantsvåg, 2013). Globalt uppskattas hybridpubliceringen motsvara 1-2 procent av den totala tidskriftspubliceringen (Björk, 2012).

Det är svårt att summera en total siffra för SLUs OA-publicering då mätningarna för de olika typerna av OA skiljer sig åt i kvalitet och utförande. Trots detta kan vi uppskatta att den totala andelen OA åtminstone uppgår till 30 procent för hela den undersökta perioden. En större andel kan dock finnas öppet tillgänglig via fördröjd OA men även via andra öppna arkiv. I den nationella översikten uppskattades fördröjd OA motsvara 9,7 procent av den totala publiceringen. Utöver detta tillkom även vad författarna kallar "annan OA" - artiklar som publicerats hybrid OA eller på forskares webbplatser samt på sociala medier som Research Gate - denna andel uppgick till hela 24,7 procent. (Fathli et al., 2014) Även SLU kan ha stora mängder "annan OA" att tillskriva sig.

2.2 Tidskrifter och förlag

En annan fråga som denna mätning ämnar svara på rör vilka tidskrifter och förlag som är populärast för SLUs forskare att publicera sig i. Vi har kunnat ta fram resultat för guld OA såväl som för den sammantagna tidskriftspubliceringen. PLoS ONE, en OA-tidskrift, sticker ut i mängden i detta sammanhang med nästan tre gånger fler artiklar än den näst största. Det beror, troligtvis, på tidskriftens upplägg där ett multidisciplinärt fokus kombineras med vetenskaplig korrekthet som enda antagningskriterium. Under hela perioden publicerade SLU-affilierade forskare totalt 187 artiklar i PLoS ONE vilket kan jämföras med den näst största, Forest Ecology and Management, med 68 artiklar. Tre guld OA-tidskrifter återfinns bland de tio populäraste, utöver PLoS ONE är dessa Acta Veterinaria Scandinavica och EFSA Journal.

Tabell 3. *De tio tidskrifter med flest publicerade artiklar av SLU-forskare under 2012-2014.*

Tidskrift	Antal artiklar
PLoS ONE (OA)	187
Forest Ecology and Management	68
Scandinavian Journal Of Forest Research	62
Acta Veterinaria Scandinavica (OA)	54
Journal Of Dairy Science	43
EFSA Journal (OA)	39
Animal	38
Acta Agriculturae Scandinavica, Section B - Soil and Plant Science	36
New phytologist	33
Ambio	30

När det kommer till OA-förlag är Public Library of Science (PLOS) störst med 209 publicerade artiklar för hela perioden. PLoS följs av BioMed Central (BMC) med 179 artiklar och MDPI med 51. Sammantaget innebär det här att 388 artiklar eller 49 procent av all guld OA publiceras av två förlag. Vad denna dominans innebär går utanför rapportens syfte men hade varit intressant att titta närmare på.

Biblioteket har under året sett över sina institutionella medlemskap hos dessa förläggare och av detta resultat kan vi konstatera att beslutet att fortsätta betala medlemsavgift till BMC ligger i SLUs intresse då det genererar rabatter på författaravgifter.

2.3 Andel guld OA på institutionsnivå

Mätningen på institutionsnivå var möjlig att genomföra tack vare att SLUpub innehåller kontrollerad data för författarnas affiliering. Att en artikel har författats av flera författare från olika institutioner är inte ovanligt. Därför har varje deltagande institution kunnat tillgodoräkna sig ”poäng” för en och samma publikation. Oavsett hur många författare från

samma institution som deltar i publikationen har endast en poäng tilldelats per artikel och institution. Detta innebär att det totala antalet artiklar (som kan ses i bilaga 1) är ett annat än vad som anges för mätningarna på universitetsnivå eftersom en och samma artikel kan ha tillgodoräknats flera institutioner.

Påfallande många av de institutioner som publicerar artiklar OA i stor utsträckning tillhör Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap (VH). För flera av dessa institutioner syns också en ihållande trend att fler och fler artiklar publiceras OA. Som exempel kan Institutionen för biomedicin och veterinär folkhälsovetenskap nämnas. Under 2012 var 29,9 procent av institutionens artiklar publicerade guld OA. Denna siffra har på två år stigit till 43,8 procent. Liknande nivåer, om än inte lika dramatiska tendenser, syns för Institutionen för husdjursgenetik. Undantagen som bekräftar regeln om VH-fakultets höga andel OA-publicering är dock Institutionen för husdjurens utfodring och vård och Institutionen för biosystem och teknologi som har en låg andel OA – 10,9 respektive 9,5 procent för hela den uppmätta perioden. Skillnaderna beror sannolikt på ämnesspecifika publiceringstendenser men att undersöka detta går utanför arbetets syfte.

Mätningen visar även exempel på motsatta förhållanden där institutioner publicerar allt mindre OA. Institutionen för husdjurens miljö och hälsa har en hög snittandel OA för hela perioden, men har gått från 33,2 procent 2012 till 22,7 procent 2014. Tre år är dock en kort tid och det kan möjligtvis vara förhastat att dra några slutsatser om generella tendenser på institutionsnivå utifrån datan som ligger till grund för denna mätning. Det faktum att många institutioners OA-publicering pendlar upp och ner över perioden talar för det. Att vissa institutioner förefaller pendla ganska rejält är intressant i sig men har inte kunnat undersökas närmare inom ramen för denna undersökning. Exakt vad det betyder vet vi inte. Resultatet visar dock att det skulle vara högst önskvärt att löpande mäta SLU:s OA-publicering för att bättre kunna analysera trender över tid.

3 Slutsatser och rekommendationer

De siffror som detta arbete har genererat är till stor nytta för bibliotekets och SLUs arbete med open access. Tidigare år har vi haft en bristande uppfattning och hur mycket som publiceras OA vid SLU, men i och med denna mätning har vi nu en grund att utgå ifrån. Sammantaget är det tydligt att OA-publicering av vetenskapliga artiklar har en stark ställning inom SLU och att dess betydelse ökar. Många forskare väljer redan idag att göra sin forskning öppet tillgänglig.

Resultaten har dock även visat att det finns områden där SLU kan prestera bättre än idag. Det tydligaste området är den gröna OA-publiceringens undervikt. De flesta tidskrifter och förlag tillåter någon form av parallellpublicering och detta borde vara ett attraktivt alternativ för den som vill göra sin forskning öppet tillgänglig då det inte kostar några pengar. Vi vet att en stor del av de artiklar som idag publiceras i prenumerationsbaserade tidskrifter är möjliga att parallellpublicera. Frågan är varför detta inte görs. Tidsbrist och missuppfattningar hos forskarna har nämnts tidigare. En annan möjlig anledning är att sociala nätverkssajter för forskare (såsom Research Gate och Academia.edu) har fått ett starkt fotfäste bland forskare. Genom många av dessa tjänster är det möjligt att ladda upp artiklar och dela dem med andra. Ofta är denna process väldigt smidig och enkel. Problemet med dessa tjänster är dock att de inte har några mekanismer för långvarigt bevarande av resurserna samt att de inte indexerar eller exporterar de uppladdade artiklarna i någon större utsträckning. Detta är i sig ett hinder för exponering och långsiktig åtkomst av artiklar. Ett annat utbredd problem med denna typ av tjänster är att en stor andel av de artiklar som laddas upp är olovligt uppladdade vilket innebär att framtida åtkomst till dem är högst osäker.⁴

Ett annat intressant område är skillnaderna i institutionernas benägenhet att publicera OA. Då vi endast har kunnat mäta guld OA på institutionsnivå har vi inte riktigt hela bilden men våra resultat indikerar att det finns skillnader i publiceringsbeteende. Dessa skillnader kan förmodligen delvis förklaras med att olika ämnesområden har olika möjligheter att publicera OA. Det kan handla om tillgång på OA-tidskrifter inom ämnet, vilka villkor förlagen sätter i avseende för parallellpublicering m.m. Vad som är tydligt är dock att vissa institutioner har det svårare att publicera OA och där finns en given plats för biblioteket och OA-gruppen att stötta och informera.

Den höga andelen hybridpublicering hade också varit intressant att titta närmare på. Då hybridpublicering är den mest kostsamma formen av OA har detta direkta ekonomiska inverknings. I dagsläget finansieras författaravgifter huvudsakligen av forskningsfinansiärerna men med förslag om nationella riktlinjer för OA⁵ på bordet kan

⁴ Se t.ex. <http://osc.universityofcalifornia.edu/2015/12/a-social-networking-site-is-not-an-open-access-repository/>

⁵ Se Vetenskapsrådets förslag till nationella riktlinjer för open access: <http://www.vr.se/omvetenskapsradet/regeringsuppdrag/avrappporterade2015/avrappporterade2015/nationellariktlinjerforopentillgangtillvetenskapliginformation.4.7e727b6e141e9ed702b1307e.html>

denna modell ändras. Vi har i och med Springer Compact fr.o.m juli 2016 ett nytt exempel på hur hybridpubliceringens kostnader kan komma att hanteras. Avtalet som fattades mellan Springer Nature och Bibsamkonsortiet är ett pilotförsök att balansera prenumerationskostnader och publiceringskostnader och på så vis undvika att ett lärosätena både betalar prenumerationskostnader och publiceringskostnader för artiklar som förekommer i samma tidskrift. Kärnan i avtalet är att kostnaderna för prenumerationer sänks i proportion med de till antalet ökande publiceringsavgifterna. På så vis skapas en kontroll över de totala kostnaderna.⁶

I ljuset av ovanstående påpekanden görs följande rekommendationer:

1. Biblioteket bör se över sitt arbete med grön OA och utarbeta en strategi för hur man fortsatt kan stödja och öka denna andel av publiceringen. Tonvikten i detta arbete bör ligga på att identifiera problem och lösningar samt att ta del av andra universitets och aktörers erfarenheter i arbetet med grön OA. Vilken roll grön OA kommer att få i de nationella riktlinjerna får också betydelse för bibliotekets vidare arbete.
2. Bibliotekets roll och strategi vad gäller finansiering av publiceringsavgifter är också en viktig framtidsfråga. Mycket tyder på att det traditionella arbetet med licenser och prenumerationer alltmer kommer att inbegripa publiceringsavgifter och detta område bör fortsatt bevakas. Även här kommer de nationella riktlinjerna vara av stor vikt.
3. Biblioteket bör se över hur de kan stödja de institutioner som i liten utsträckning väljer att publicera OA. Till exempel kan biblioteket rikta sin informations-spridning kring OA till dessa institutioner i större utsträckning.
4. Biblioteket bör fortsätta omvärldsbevaka ”publiceringen” på sociala nätverk som t.ex. Research Gate och förlagens förhållande till dessa. Biblioteket bör informera SLUs forskare om nätverkens fördelar och brister samt om hur man kan använda dessa tjänster och samtidigt sprida sin forskning på ett hållbart sätt.
5. Biblioteket bör fortsätta bevakas och analysera hybridpubliceringen vid SLU.

Vad gäller metoder för undersökningen kan vi konstatera att det är bra att vi har kunnat få fram siffror på OA-publiceringen. Det finns dock problem med hur mätningarna har gått till. Det främsta problemet har gällt tillgängligheten till data. Att få tillgång till olika data för olika former av OA är ett angeläget område. Biblioteket bör fortsätta arbeta med detta.

En annan insikt är att det vore positivt om liknande undersökningar som denna görs regelbundet, förslagsvis på årsbasis. Detta skulle möjliggöra regelrätta uppföljningar av

⁶ Se Kungliga bibliotekets pressmeddelande: <https://openaccess.blogg.kb.se/2016/07/07/sverige-forst-i-norden-med-ny-modell-for-oppet-tillgangliga-forskningspublikationer/>

arbetet med att öka OA-publiceringen. Sådana uppföljningar effektiviserar arbetet då de möjliggör riktade satsningar som sedan kan utvärderas.

4 Bilagor

Bilaga 1. Antal publikationer, andel guld OA och procent OA fördelat över institution för Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap (LTV).

Institution	Totalt			2012			2013			2014		
	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.
Dept. of Biosystems and Technology	95	9	9,5%	34	4	11,8%	34	2	5,9%	27	3	11,4%
Dept. of Landscape Architecture, Planning and Management	71	4	5,6%	25	3	12,0%	18	0	0,0%	28	1	3,6%
Dept. of Plant Breeding	121	26	21,5%	37	10	27,0%	39	5	12,8%	45	11	24,4%
Dept. of Plant Protection Biology	117	41	35,0%	41	10	24,4%	31	11	35,5%	45	20	44,4%
Dept. of Urban and Rural Development	65	8	12,3%	29	3	10,3%	21	4	10,3%	15	1	6,7%
Dept. of Work Science, Business Economics and Environmental Psychology	69	8	11,6%	29	3	10,8%	22	1	4,5%	18	4	22,2%

Bilaga 2. Antal publikationer, andel guld OA och procent OA fördelat över institution för Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap (NJ).

Institution	Totalt			2012			2013			2014		
	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.
Dept. of Agricultural Research for Northern Sweden	58	1	1,7%	21	0	0,0%	18	1	5,6%	19	0	0,0%
Dept. of Aquatic Resources	148	20	13,5%	44	4	9,1%	53	9	17,0%	51	7	13,7%
Dept. of Aquatic Sciences and Assessment	247	30	12,1%	67	6	9,0%	92	16	17,4%	88	8	9,1%
Dept. of Chemistry and Biotechnology	157	20	12,7%	47	8	17,0%	59	8	13,6%	51	4	7,8%
Dept. of Crop Production Ecology	141	19	13,5%	45	5	11,1%	49	7	14,3%	47	7	14,9%
Dept. of Ecology	455	73	16,0%	149	23	15,4%	165	22	13,3%	141	28	19,9%
Dept. of Economics	143	16	11,2%	43	4	9,3%	48	6	12,5%	52	6	11,5%
Dept. of Energy and Technology	105	18	17,1%	36	7	19,4%	34	4	11,8%	35	7	20,0%
Dept. of Food Science	134	19	14,2%	57	10	17,5%	46	6	13,0%	31	3	9,7%
Dept. of Forest Mycology and Plant Pathology	145	26	17,9%	52	9	17,3%	50	5	10,0%	43	12	27,9%
Dept. of Forest Resource Management	150	31	20,7%	52	11	21,2%	46	11	23,9%	52	9	17,3%
Dept. of Microbiology	114	29	25,4%	42	11	26,2%	37	11	29,7%	35	7	20,0%
Dept. of Plant Biology	129	35	27,1%	40	9	22,5%	46	12	26,1%	43	14	32,6%
Dept. of Soil and Environment	245	20	8,2%	75	8	10,7%	92	7	7,6%	78	5	6,4%
Dept. of Urban and Rural Development	65	8	12,3%	29	3	10,3%	21	4	19,0%	15	1	6,7%

Bilaga 3. Antal publikationer, andel guld OA och procent OA fördelat över institution för Fakulteten för skogsvetenskap (S).

Institution	Totalt			2012			2013			2014		
	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.
Dept. of Ecology	455	73	16,0%	149	23	15,4%	165	22	13,3%	141	28	19,9%
Dept. of Forest Biomaterials and Technology	77	14	18,2%	26	0	0,0%	18	7	38,9%	33	7	21,2%
Dept. of Forest Ecology and Management	325	41	12,6%	98	15	15,3%	109	13	11,9%	118	13	11,0%
Dept. of Forest Economics	33	1	3,0%	14	1	7,1%	11	0	0,0%	8	0	0,0%
Dept. of Forest Genetics and Plant Physiology	140	22	15,7%	50	4	8,0%	42	8	19,0%	48	10	20,8%
Dept. of Forest Mycology and Plant Pathology	145	26	17,9%	52	9	17,3%	50	5	10,0%	43	12	27,9%
Dept. of Forest Products	73	6	8,2%	29	3	10,3%	23	2	8,7%	21	1	4,8%
Dept. of Forest Resource Management	150	31	20,7%	52	11	21,2%	46	11	23,9%	52	9	17,3%
Dept. of Soil and Environment	245	20	8,2%	75	8	10,7%	92	7	7,6%	78	5	6,4%
Dept. of Wildlife, Fish and Environmental Studies	187	41	21,9%	62	14	22,6%	58	10	17,2%	67	17	25,4%
School for Forest Management	36	5	13,9%	5	2	40,0%	24	2	8,3%	7	1	14,3%
Southern Swedish Forest Research Centre	142	25	17,6%	48	7	14,6%	50	8	16,0%	44	10	22,7%
Unit for Field-based Forest Research	25	4	16,0%	7	2	28,6%	9	1	11,1%	9	1	11,1%

Bilaga 4. Antal publikationer, andel guld OA och procent OA fördelat över institution för Fakulteten för veterinärmedicin och husdjursvetenskap (VH).

Institution	Totalt			2012			2013			2014		
	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.	Pub.	Guld	Proc.
Dept. of Agricultural Research for Northern Sweden	58	1	1,7%	21	0	0,0%	18	1	5,6%	19	0	0,0%
Dept. of Anatomy, Physiology and Biochemistry	163	27	16,6%	48	6	12,5%	53	7	13,2%	62	14	22,6%
Dept. of Animal Breeding and Genetics	187	68	36,4%	63	23	36,5%	62	23	37,1%	62	22	35,5%
Dept. of Animal Environment and Health	149	48	32,2%	54	18	33,3%	51	20	39,2%	44	10	22,7%
Dept. of Animal Nutrition and Management	119	13	10,9%	42	1	2,4%	44	4	9,1%	33	8	24,2%
Dept. of Biomedical Sciences and Veterinary Public Health	240	82	34,2%	87	26	29,9%	89	28	31,5%	64	28	43,8%
Dept. of Biosystems and Technology	95	9	9,5%	34	4	11,8%	34	2	5,9%	27	3	11,1%
Dept. of Clinical Sciences	369	88	23,8%	116	22	19,0%	127	35	27,6%	126	31	24,6%

Referenslista

- Björk, B.-C. (2012). The hybrid model for open access publication of scholarly articles: A failed experiment? *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(8), 1496-1504. doi:10.1002/asi.22709
- Fathli, M., Lundén, T., & Sjögarde, P. (2014). *Open Access vid svenska lärosäten - en kartläggning av året 2011*. Retrieved from http://www.kb.se/Dokument/Om/projekt/open_access/2014/OA-publicering%20vid%20svenska%20%C3%A4ros%C3%A4ten%20-%20slutrappport.pdf
- Frantsvåg, J. (2013). Good growth in OA in Tromsø. *ScieCom Info*, 9(2), 1-3. Retrieved from <http://journals.lub.lu.se/index.php/sciecominfo/article/view/7295/6139>